

LJUNGSTROM, J. R.

30.

S. S. Saml.
Själva
hats-o-fys.
(Sv.)
1700-1825

1827

Sjövis.
Lots- och frys
(Or)

1790-1829

STRÖDDA

ANTECKNINGAR,

rörande

DYKERI- OCH LOTS-INRÄTTNINGARNA,

af

J. P. LJUNGSTRÖM.

UDDEVALLA,

Tryckte hos AND. JOHNSON, 1827.

1863

THE NEW YORK

LIBRARY

32

FÖRORD.

Ändamålet med dessa anteckningar är egentligen att visa den fördel, som, genom minskade afgifter, skulle tillskyndas ägare och befraktare af mindre fartyg, om Dykeriet blefve på ett mera ändamålsenligt sätt organiseradt och Lots-Inrättningen till någon del förändrades med den yttre Tull-bevakningen.

Hvad jag härutinnan tagit mig friheten att yttra, är grundadt ej mindre på egen praktisk kännedom, förvärfvad under den tid af 18 år, som jag varit Svensk Borgare', såväl handlande som handtverkare, än på rön och iagttagelser under de resor, jag tidt och ofta företagit både inom fäderneslandet och uti tillgränsande länder.

Jag har alltid låtit mig angeläget vara, att såväl om Dykeriet ock Lotsverket som angående andra nyttiga inrättningar inhemta kännedom, antingen jag vistats hemma eller varit stadd på resor, dem jag företagit såväl till alla trakter af Sverige, utom Gottland, som till Norriges Sjästäder, till Dannemark och Holl-

stein; till Hamburg, Hannover och Köpenhamn, i hvilka sistnämnda städer jag en längre tid uppehållit mig. Ifrån Hamburg hemförde jag också år 1819 idéerna och teckningarne om Gas-lysnings-inrättningen; ock var jag ibland de första som här i Riket, år 1820, inrättade en Gas-lysnings-anstalt i miniature, nti staden Uddevalla.

FÖRSTA AFDELNINGEN,

OM DYKERI-INRÄTTNINGEN.

§. 1.

En Dykeri-Inrättning är i Sverige alldeles oundgänglig, hvilket icke allenast skönjes vid betraktandet af landets kringflutna läge, utan jemväl och ännu mera af kusternas beskaffenhet. De till hafslandet gränsande yttre skären äro för det mesta, lika som hafskusterna, obebodda; och om än der och hvar en enstaka fiskare eller jordbrukare är boende, så är den hjälp de kunna bibringa skeppsbrutne och sjönöd-lidande, vid bergning af fartyg, gods och lif, dels alltför svag, dels alltför långsam emot hvad ett ordentligt Dykeri för-
mår åstadkomma.

§. 2.

Det nuvarande Dykeri-Kompaniets intresse är på det närmaste förenadt med drift och vaksamhet hos dess underhafvande. Också antagas alltid i Kompaniets tjänst, raska, starka, pålitliga och beskedliga karlar; hvarom jag i synnerhet haft tillfälle att öfvertyga mig uti Marstrands Distrikt, som förestås af Öfver-Kommissarien Olof Joh. Westbäck. Der är

en sådan takt manskapet bibringad, att de beständigt äro uti jemn aktivitet, för att dels undersöka sina stationer, dels under och efter stormar uppspana minsta händelse och omständighet, som kräfver deras hjälp och handräckning. Derom är då prompt till närmaste Kommissarie eller Strandfogde inrapporteradt, så att ännu under stormen, alla anstalter till bergning äro i full ordning, under det manskapet, trots hafvets våldsamhet, söker att i småbåtar, i skygd af bergklippor och skär, kryssa sig fram till det strandade fartyget, eller åtminstone komma det så nära som möjligt. Igenom dessa ansträngningar hafva också ofta menniskolif och betydlig egendom blifvit bergade.

§. 3.

Man har i allmänhet strängt formaliserat sig öfver Dykeriets bergningslön och stora inkomster. Dessa äro dock ingalunda afundvärda, eller lätt förtjenta, och ofta kunna de anses såsom ganska oskyldiga. Ty vid hastig bergning t. ex. af sådane varor som socker, kaffe, citroner, pomeranser, sviskon, russin, lin, hampa &c. skulle ofta, utom Dykeriets mellankomst, godsegare förlora allt. Så förhåller det sig äfven med kvarlevor af tacklage, kopparbeslagna stycken, spridda trävaror, o. s. v., hvilka persedlar, utom en snar och skyndsam bergning, ofta skulle af vågorna drifvas till andra stränder, för att der uppkastas eller sönderslås.

§. 4.

Utom det positivt välgörande af sådana bergnings-anstalter, har jemväl Dykeriet med sig den relativa nytta, att utåt hela Sveriges kust underhålla den ordning och den noggranna uppsigt, hvarigenom säkerhet vinnes emot rån och plundringar på landsmäns och främlingars lif och egendom, som eljest vid strandningar voro att befara.

§. 5.

Då jag, på grund af hvad ofvan anfördt är, icke anser billigt eller klokt att frånräkna nu existerande Dykeri-Kompani sitt privilegium, dels emedan Kompaniet nu redan i sin tjänst äger så stort antal arbetsvandt folk, dels ock efter som det äger dyrbara inventarier och instrumenter, hvilka icke, utan gifven förlust, skulle kunna föryttras; är dock ingalunda min mening att bestrida, det ju åtskilliga ändringar och förbättringar i Verkets organisation kunde blifva nyttiga.

§. 6.

En nyttig åtgärd tror jag det i sådant fall skulle vara, att ifrån alla Dykeriets Kommissarier infordra Utlåtanden och Betänkanden i ämnet, samt att genom annonser i allmänna Tidningarna uppmana hvilken som helst trodde sig derutinnan kunna något upplysa, att sådant inom en viss tid verkställa.

§. 7.

Då sedermera ett nytt Dykeri-Reglemente hunnit upprättas, borde detsamma på alla språk, som i det handlande Europa talas, blifva öfversatt, och Svenska Konsulerne på alla utrikes handelsplatser tillställas; hvarjemte ett så tillräckligt antal exemplar deraf, i sammandrag uppfattadt och likaledes på alla språk öfversatt, vid hvarje Station borde vara att tillgå, att genast vid en strandningshändelse skepparen eller fartygs-befälhafvaren kunde genom ett dylikt sammandrag, tryckt på det språk han talade och förstod, blifva underrättad om Dykeriets bestämmelse, åligganden och prerogativer, hvilket allt nu ofta är svårt nog att för de sjöfarande göra begripligt.

§. 8.

Att förlänga tiden, inom hvilken sjöfarande sjelfve eller med af dem lejdtt manskap, utan Dykeriets biträde, kunna anställa bergningsförsök; har ofta varit yrkadt. Sådant låter sig öck visserligen göra under sommarmånaderna, då nätterna äro ljusa, då mycket sjöfarande hvimla om hvarannan i farlederna och kustboarne vanligen hålla sig mycket ute på sjön, samt hjälp och undsättning således utan svårighet kan erhållas. Men om höst och vår, då vanligen svåra stormar rasa på kusterna, då det tidigare mörknar om qvällarna, då de flesta fartyg antingen redan lagt
in

in i hamn eller ännu icke utlupit; då bör Dykeriet, som alltid är till hands, så mycket heldre inom kort tid få öfvertaga bergningsbestyret, som en ökad storm eller ett vindkast uti sådana årstider ofta gör all bergning omöjlig.

§. 9.

Dykeriets Intressenter borde aldrig, som jag tror, vara flera än Sex eller Sju. Att ha för många delägare i en Inrättning, verkar till brist på enhet och sammanhang i åtgärderne, samt gör inkomsten nog obetydlig.

§. 10.

De inkomster, Verket nu tillfaller, skulle deremot troligen på ett mera ekonomiskt och ändamålsenligt sätt kunna användas. Af behållningen borde icke heller mera än $\frac{1}{2}$ eller högst $\frac{3}{4}$ få till aktie-ägarne årligen utdelas. Återstoden, förvandlad till en stående Dykeri-fond, kunde med tiden blifva betydlig nog. Den skulle i synnerhet vara nyttig vid sådana svårare strandnings-händelser, då större skepp behöfde bergas och uppdykas, i hvilka fall Intressenterne kunde utur fonden få upptaga lån, emot ställd säkerhet för återbetalningen. En sådan fond skulle också, omsorgsfullt förvaltd, kunna användas till årliga understöd för enkor och barn, som under bergningshändelser föriorat männer och fäder, äfvensom till årliga pensioner åt ålderstigna Kommissa-

rier, Strandfogdar och arbetare, hvilka under tjänstgöringen vanligen slita mycket ondt, och fördenskull ofta emotse en tidig och bräcklig ålderdom.

§. 11.

Hvarje år bör, inom slutet af Mars månad, en fullständig redovisning författas och i allmänna Tidningarna införas, derutinnan alla under det sednast förflutna året inträffade Strandningshändelser upptagas, och allt det gods till värde och beskaffenhet specificeras, som genom Dykeriets försorg blifvit bergadt. Uti denna redogörelse bör äfven Dykeri-Kompaniets behållna inkomst af bergnings-procenten, för året, upptagas.

§. 12.

Skulle, sedan Dykeriets räkenskaper för året blifvit uppgjorda och alla omkostnader, afgifter och aflöningar bestridda, resultatet utfalla så fördelaktigt, att, sedan den bestämda andelen blifvit till Dykeriets Reserv-fond aflemnad, hvarje Aktie-egare i Dykeriet tillkomme en utdelning af 2000 R:dr Banko; så borde, efter min tanke, hvad som derutöfver möjligen kunde återstå af behållen inkomst, genast aflemnas, fördelt i trenne lika stora lotter, till Direktionen öfver Arméens Pensionens-Kassa, Direktionen öfver Civil-Statens Pensions-Kassa och Direktionen öfver Stockholms Stads Undervisnings-verk, att till de med dessa Inrättningar afsedda ändamål användas.

§. 13

Dykeriets Räakenskaper böra för hvarje år och i vanlig ordning öfverlemnas till revisions undergående i Kongl. Kammar-Rätten.

§. 14.

Det lärer hädanefter, likasom tillförene, böra tillkomma Hans Maj: Konungen ensam, att bortgifva Aktierna i Dykeri-Kompaniet; hvarvid afseende lärer hafvas på gamla förtjenta Embetsmän af såväl Militär- som Civilståndet, äfvensom på andra meriterade Medborgare af hvad klass som helst. De af Konungen utnämnde Aktie-egarne välja ibland sig en Direktion af Trenne Ledamöter, som i Stockholm hafva sitt säte och embetsrum, äfvensom ett lämpligt arvode årligen. Fruntimmer torde icke böra blifva Aktie-egare, eftersom de icke kunna såsom Ledamöter i Direktionen ingå. Denna Direktion tillsätter alla Verkets Embets- och Tjenstemän; och väljer dessutom, såsom Fjerde Ledamot i Direktionen, med bestämd årlig lön, en person som äger grundlig kännedom af Dykeri-Inrättningen uti alla dess delar, och som icke allenast äger teoretisk utan jemväl praktisk kunskap om alla de maschiners konstruktion och användande, som vid bergningar kunna komma i fråga. Denne Ledamot bör hafva en särskildt inspektion öfver Dykeriets Kommisarier, och genom resor i orterna tid efter annan taga närmare kännedom af tillståndet på de särskildta stationerna.

§. 15.

Med Konungens Nådiga tillåtelse kunna Aktier i Dykeriet ifrån en man till en annan öfverlätas; men de gå icke i något arf.

§. 16.

Då ledigheter af Kommissarier, Strandfogdar eller andra befattningar i Dykeri-Kompagniets tjenst inträffa, låter Direktionen sådant i Officiella Tidningen kungöra, äger ock rätt att ifrån predikstolarna inom Distriktet, 3:ne Söndagar å rad, ledigheten, jemte ansöknings-tiden och præstationerna, tillkännagifva. Hvarje i sådant afseende till Direktionen ställd ansöknings bör vara med vederbörande Landshöfdings, Kronofogdes eller Kyrkoherdes intygande om god frejd ock skicklighet beledsagad; hvarvid afseende i synnerhet bör göras på sådana personer, som förut tjent vid Dykeriet, eller vid Lotsverket, eller som idkadt ut- och inländsk sjöfart någon längre tid. Den som är i utöfning af kofferdi-skeppare-befattning, eller som för jemnan med eget fartyg gör resor inom- eller utom-skärs, må icke såsom kompetent sökande anses, mindre till någon beställning utnämnas, med mindre den genast ifrån all sjöfart för egen räkning afstår; emedan det är gifvet, att dess närvaro vid stationerna hvarje ögonblick kan påfordras.

§. 17.

Utom de Instrumenter, som Dykeriet redan äger, bör för de förnämsta hufvud-statio-

nerna förfärdigas och derstädes ständigt i brukbart stånd finnas, 4 stycken starkt och väl byggda däckade Pråmar, bärande ifrån 5 till 8 hundra Skeppund hvardera, för ändamålet enkelt och alldeles lika konstruerade; äfvensom 12 st långa och grofva bjelkar af viss dimension, 2:ne ankartåg och 2:ne jern-kättingar af passande, grof kaliber. Likaledes en särskildt Dykerislup med sin apparat (sådan ungefärligen som jag sjelf på egen bekostnad låtit förfärdiga och på sjön Wenern med framgång begagnadt); ändamålet dermed är att på djupet, der Fartyg ligga sjunkna, kunna anställa undersökningar om det sjunkna fartygets ungefärliga tyngd, samt huru de pråmar böra beläggas, som man för uppfordringen ämnade begagna.

§. 18.

För att så mycket som möjligt värja sig för misstag, vid författandet och fastställandet af ett nytt Dykeri-Reglemente, bör, efter min tanke, ingen omsorg sparas och ingen formalitet underlätas, som till inhemtande af nödiga upplysningar i det viktiga ämnet kunna föranleda. Sålunda borde, så tidigt som möjligt, genom Commerce-Collegii försorg, alla Skepps-Rederier och Sjöstädernas Borgerskap få tillfälle att öfver saken i all sin vidd yttra sina tankar, samt dessutom sådana skeppare, som för egen eller andras räkning förlorat skepp och gods, med eller utan assurans, uppmanas att deröfver utlåta sig; äfvensom det visst icke vore ur vägen, att Pre-

sterskapet i Rikets Skärgårds-Församlingar anmodades att, efter det de i allmän socknestuga inhemtat sina sockneboers, särdeles de vid hafvet boendes, samt fiskares och lotsars, utlåtande om Dykeri-inrättningen till sin hela beskaffenhet, likaledes till Commerce-Collegium genom vedesbörande Landshöfdingar insända resultaten af dessa öfverläggningar. Efter ett noggrannt skärskådande af alla dessa yttrade meningar, torde det icke blifva svårt för Commerce-Collegium att ett fullständigt och på säkra grunder byggdt utlåtande i ämnet afgifva; hvarefter det också blefve mindre svårt att genom vanlig föredragning i Stats-Rådet få det nya Reglementet fastställt, hvarvid, som jag tror, tvenne hufvudsakliga omständigheter i synnerhet borde tagas i betraktande, neml. först: huruvida någon nedsättning af bergnings-procenten i allmänhet kunde, med Dykeriets bestånd, komma i fråga, samt för det andra: om icke billigheten fördrade, att för vissa svåra och ovanligt skyndsamma bergnings-operationer, denna procent i någon mån förhöjdes.

§. 19.

Det är i synnerhet på Cattegatt och de intill detta haf stötande skärgårds-leder, som jag anser Dykeri-Inrättningen, mera än på andra ställen angelägen att väl och noggrannt organiseras. Den erfarenhet jag samlat, såväl under flersfaldiga resor på dessa vatten, som genom sjöskader derstädes inträffade på mig

tillhörigt gods och fartyg, har derpå gjort mig särdeles uppmärksam. De fleste skeppare ifrån utrikes orter, äfven de mest befarne, känna icke riktigt Cattegatt och Bohusländska Skärgården, dess hastiga vindförändringar, dess farliga stormar, dess många strömsättningar, m. m., samt i synnerhet under långa nätter och vissa årstider der ofta infallande dimma, regn, snöglopp och hagelskurar (hvarunder fyrarne icke synas och lotsarne icke kunna passa upp) göra nalkandet till kusterna så högst äfventyrligt. Derföre hålla de seglande också merendels sjön så länge som möjligt, och undvika dessutom gerna att inlöpa i hamn, emedan de der prompt öfverhopas med en mängd afgifter, under hvarjehanda benämningar. — På detta farliga vatten blir ett väl organiseradt och underhållet Dykeri, ett skyddsvärn för segelfarten.

ANDRA AFDELNINGEN,

OM LOTS-INRÄTTNINGEN.

§. 1.

Lots-Inrättningen utåt Sveriges vidsträckta kuster är icke hvad den borde och kunde vara, samt i flere afseenden sämre organiserad än dylika inrättningar utomlands. Inga ordentliga arrangementer finnas för Lotsarnes inöfning i tjensten; och deras aflöningsätt är på så osäkra och litet förmånliga vilkor uppgjordt, att de ofta, med försummande, måhända af deras hufvudyrke, måste fiska och gräfva i jorden, för att hafva sin utkomst. Sällan gå de utomskärs, att hemta in seglare, aldraminst i stormväder, då sådant bäst kunde behöfvas; och vid ett infallande krig äro de icke så organiserade eller excerserade, att de kunna vara till någon nytta på flottan, det de dock borde kunna blifva.

§. 2.

Genom det hittills införda tvång för större och mindre skepp, att taga lots, hafva visserligen lotsarnes sportler blifvit betydliga; men dels inflyta dessa sportler ojemnt och plockvis, dels är fördelningen utaf dem mindre billig; så att de derutaf icke på långt när hafva den nytta, som de skulle kunna njuta utaf ordentligt fastställda och kvartaliter utfallande löner.

§. 3.

§. 3.

Då jag utan betänkande vågar föreslå, att Lotsarnes och Lots-Vaktmästarnes beställningar kunde sammanslås och af samma personer utöfvas, blefve ock af detta arangement en följd, att genom sammansläende af bådas löner och sportler, en rundeligare utkomst skulle kunna lotsarne beredas samt en ändamålsenligare ordning införas för byggandet af deras båtar och hus, utan att Statsverket derigenom ytterligare betungades, och ehuru till och med lots-afgifterne för sjöfarande i någon mån borde kunna minskas, särdeles för mindre fartyg. Detta ändamål skulle ändå säkrare vinnas, om, under fredstider, sådana personer utaf Flottans stat, som i tjenstgöring icke behöfdes, vid lotsverket, med bibehållande af deras aflöning vid Flottan, blefve employerade.

§. 4.

Då nu en stor mängd sådana varor, som förut varit till införsel förbjudna, emot en skälig, till och med lindrig, tull få införas, samt tullen på förut tillåtna varor i flere fall blifvit nedsatt, har i och med detsamma begäret och vinsten vid att lurendräga och tullförsnilla, i betydlig mån minskats. En följd af detta förhållande måste ovägerligen vara, att bevakningen i skärgården icke behöfver organiseras på så sträng fot hädaneftersom hittills, att Lots-vaktmästare-personalen kan

minskas, och att man bör med all säkerhet kunna trygga sig vid den yttre bevakningen, som af Flottans militär handhafves. Då ett fartyg, redan af denna yttre bevakning anträffadt och visiteradt, i Skärgården inkommer med uppgjord märkrulla och förseglade luckor, &c. så synas otvifvelaktigt en hop försigtighetsmått inomskärs kunna besparas. Det är på den yttre bevakningens rigtiga organiserande, som härutinnan det mesta beror. Det förslag, jag nu framställt om Lotsarnes förbättrade villkor, bör kunna i sammanhang dermed genomdrifvas; och skulle äfven möjligtvis i början någon liten uppoffring för detta ändamål på det allmännas sida komma i fråga; så blefve den helt säkert med tiden rikligen ersatt: i synnerhet skulle Flottan göra en stor vinst, genom att i krigstider alltid ibland sin personal kunna påräkna ett betydligt antal uti lotsväsendet väl inöfvade tjänstemän.

§. 5.

Alla Chefer på yttre Tull-stationerna böra vara Officerare af Flottan. Under deras befäl stå Lotsar och Lots-vaktmästare, hvilka till så stort antal antagas, som behovet å hvarje station kräfver, till bestridande af båda dessa befattningar, hvilka af samma personer rätt väl kunna förestås.

§. 6.

Till Lotsvaktmästare och Lotsar väljas företrädesvis skicklige och befarne Båtsmän

vid Flotlan, samt i öfrigt sådana personer, som i yrket kunna anses dugliga; hvarvid i synnerhet afseende bör hafvas derpå, att de äro af sund och stark kroppsbyggnad, att de äga så mycken teoretisk insigt som för tjenstutöfningen kan erfordras, samt att, så vidt möjligt är, hvar och en employeras på den ort, der han är född och uppfödd. Hvad som uti teoretisk kännedom af yrket kan dem felas, bör under vintermånaderna läras och inöfvas genom undervisning af deras förmän. Likaledes böra Cheferne handleda dem uti den praktiska utöfningen af deras tjenstebefattningar, och i sådant ändamål på lediga dagar om sommartiden samt under half storm anställa kappseglingar, så väl inom skärgårdarne som ut på djupet.

§. 7.

Ingen bör till Lotsvaktmästare få antagas, som icke gifvit prof på, att han kan simma.

§. 8.

Med deras nu ägande aflöning, som består i succesivt utfallande lotspenningar, allt efter som de med en liten båt kunna lotsa, samt en obetydlig årslön, äro Lotsarne icke belåtna; men de skulle utan tvifvel blifva det genom åtnjutande af en hjälplig och reel lön, som qvartaliter utfölle.

§. 9.

Lotsvaktmästarne böra i lön njuta 32 skillingar Banko om dagen, eller 365 R:dr Riksgälds årligen. Sportler böra de deremot icke åtnjuta, annat än dem de erhålla för lotsning af fartyg, hemtade utom-skärs. Denna betalning bör vara lika för alla och efter fartygets lästetal beräknad, i mån af det större eller mindre afstånd hvarpå emottagningen skedt samt af stormens större eller mindre våldsamhet. För Svenska fartyg, särdeles sådana, som tillhöra inom distriktet bosatta köpmän, böra lotsarne icke undfå mera än vanlig betalning, men derstädes alltid tagas ombord.

§. 10.

Häftigheten af en storm eller blåsväder, beräknas efter de ref, som derunder i seglen behöfva intagas. I sådant afseende borde vid Tullstationerna på stång upphissas ett storm-signal-segel med så många ref på ena sidan uppknutna som behöfdes; eller också kunde på stången vid Tullstationen upphissas kulor af rotting öfverklädda med segelduk, då en kula betecknade ett ref, o. s. v. Efter denna norm utgå alltid lotspenningarna, ock skulle en sådan signal, då stormväder inföll, uppmuntra lotsarna att uti hårdt väder hålla sig ute i sjön och söka förtjenst.

§. 11.

Alla, såväl yttre som inre, Tullkamrar böra vara försedde med ett erforderligt antal kartor; och böra alla lotsmedel och sportlar, som hädanefter till Tullkamrarne komme att ingå, lefvereras emot qvittencer, skrifna på stämpladt papper. Likaledes bör inbetalningen af lots- och båk-afgifter, hamnpennningar, vaktmästare-dags-arfvode, med flere smärre umgälder, som af fartygen tillhöra Tullkamrarna att uppbära, ovillkorligen inreverseras på karta, efter summans belopp. På sådant sätt skulle Tullverket, genom beräkningen af försålda kartor, snart utröna hvad dylika sportler, som skulle blifva en ersättning till Verket för beviljade lönetillökningar, kunde tillsammans utgöra.

§. 12.

Det första beslag på lurendrägt gods, som af en eller flere Lotsvaktmästare göres, synes böra helt och hållet höra dem till: den andra gången böra de undfå trefjerdedelar, att emellan kamrater och förmän fördelas, och den tredje gången hälften så mycket; hvarvid det sedermera bör förblifva. Den olycklige, för hvilken hans varor konfiskeras, bör behandlas med mildhet och på ett värdigt sätt, hvarigenom ofta de tillförlitligaste underrättelser om lurendrägeri-försöket kunna vinnas. I allmänhet vinner man mera utaf människor genom en mild behandling: den stigande upp-

lysningen synes hafva bannlyst alla grymma och egenmäktiga åtgärder.

§. 13.

De Lotsvaktmästare och Lotsar som ådagalägga metsa nit och skicklighet i tjensten, och som i öfrigt under mångårig tjenstgöring visat säkra prof på redligt, ordentligt och pålitligt uppförande, böra, utom den årliga lönen, med smärre passande gratifikationer ihåggkommas, samt dessutom, till ytterligare uppmuntran, lemnas medaljer, att bära på bröstet, hvilka lämpligen, för större och mindre förtjenster, kunde delas i trenne slag, neml. af guld, förgyllta och af silfver.

§. 14.

Dessa medaljer tilldelas på det sätt, att sedan Distrikt-Chefen utmärkt den eller de som han anser till belöning förtjenta, sammankallar han alla dessas kamrater inom stationen och underrättar dem om sitt beslut, på det att hvar och en må äga rätt att dervid göra den anmärkning hvartill han kan tro sig äga skäl. Derpå rapporterar Chefen förhållandet och Lotslagets yttranden till yttre och inre Tullkammars-Cheferne, hvilka det åligger att efter sig företeende omständigheter om den begärta belöningens meddelande gå i författning.

§. 15.

Distrikt-Cheferne åligga det dessutom,

att under vintren en gång i månaden, på bestämdt ställe inom stationen anställa examen med Lots-vaktmästarna samt deras förmän och åldermän; hvarvid handlande, kofferdiskieppare och styrmän böra inbjudas att, så vidt rummet medgifver, vara närvarande.

§ 16.

Då en Distrikt-Chef af sjukdom, permission eller andra förfall hindras att tjenstgöra, bör någon af de skickligaste tjenstemännen inom distriktets Tullstationer hans befattning förestå, och deremot Tullstations-tjensten under tiden af någon skicklig och pålitlig Lots-vaktmästare förrättas.

§ 17.

Genom Tull-Styrelsens försorg och på dess bekostnad bör en särskildt Lots-Tidning redigeras, och en gång i månaden på helt ark utkomma, Den bör innehålla alla utkommande ordres och författningar, äfvensom alla andra uppgifter och underrättelser som röra tjensten, i ekenomiskt, teoretiskt eller praktiskt afseende. Derutaf bör hvarje Tull-kammare och Tullstation erhålla tvänne samt hvarje tjensteman vid Tull- och lotsverket ett exemplar, allt gratis; hvarjemte densamma bör vara att för köpare, emot kontant, tillgå.

§ 18.

Lotsarnes Båtar böra byggas på Krono-Varfven, derifrån utrustas och derstädes repa-

reras, heldst af dertill antagna skickliga Båbyggare ifrån Oroust och Tjörn. Men på de aflägsna stationer, dit transporten ifrån något Kronans Varf skulle blifva alltför kostsam, må Båtarne byggas på stället, enligt den ritning och strektur, som på Krono-Varfven följas. Byggnaden må ske genom entreprenadauktion; då entreprenören bör ansvara för bårens underhållande i vissa år: vid dessa auktioner må ingen af Lotsverkets egen Betjening konkurrera.

§. 19.

Tacklingen till Lots-båtarne bör alltid vid Krono-Varfven förfärdigas, och, om afståndet är aldrig så långt, till stationerna försändas, så ofta deraf göres behof, då den gamla och förslitna genast på auktion försäljes. Lots-båtarne böra byggas af god, fast ekeplank, med kopparnaglar. Borden böra vara något smala, på det båtarne må kunna gifvas riktig fason och göras väl snällseglande. En väl tjärad Pressenning, för seglens konserverande, bör på hvarje Båt alltid finnas.

§. 20.

Utom här ofvan omnämnde Båtar bör det vid hvarje station finnas en större däckad lots-båt, hvarmed 6 till 10 lotsar i stormväder böra utlöpa, för att framlotsa främmande Nationers fartyg genom farvatten, som Skepparne icke känna. En i Cattegat t. ex. anträffad

fad skeppare tar gerna ombord en lots, som förer honom till Helsingör och ännu längre: i Köpenhamn har jag sedt Lotsar, som åtagit sig att lotsa Fartyg ända till Petersburg. Betalning för sådan extra lotsning bör ske efter frivilligt ackord, alltsom Lots och Skeppare kunna komma öfverens. Om ett Lotslag för egen räkning underhölle en sådan Båt, skulle de med densamma kunna förtjena mycket penningar.

§. 21.

Under mist och hårdt väder böra Lotsarne beständigt, så vidt möjligt är, hålla sig ute i sjön, så att de der kunna träffas och meddela hvarandra sina upptäckter och underättelser. Dessutom böra ifrån hvarje station, 2:ne för- och 2:ne eftermiddagen segla ut och göra längre kursar: likaledes böra vissa, efter alternerad tour, nattetid vara ute på segling och kryssning.

§. 22.

Vid ena hörnet af Lotsvaktmästarnes hus bör vara anbragt en stark och mycket lång, hvit flaggstång, hvartill hvarje Lots-vaktmästare bör försees med en sats flaggor af enkla, men starka kulörer. Derigenom, och efter en i förhand uppgjord Tabell, böra Lotsarne såväl kunna sams emellan gifva nödiga signaler, som med Tullstationen, ifrån den ena till den andra; underhålla ett slags Telegraf-linea samt emottaga nödige ordres. Vid stiltje uppspännes flaggan

med en liten båge, så att kulören synes. Vid Flaggstängen bör vara plats och ställning för kikarens anläggande: en sådan erhåller hvarje Lots ifrån Ameralitetet; och bör den vara af god beskaffenhet, hvilket är högst nödvändigt. Vid de vanliga examina böra Lotsarne uppvisa sina kikare, hvilka måste vara numererade, på det att den ena icke må kunna framvisa den andras. Lotsarne ansvara för kikarnes underhållande i godt stånd: förfaras eller skadas de, måste Lotsarne sjelfve ersätta skadan.

§. 23

Lotsarnes boningshus böra vara enkla, men bekväma, varaktiga, väl sammanfogade, samt framför allt sunda och fuktfria. Vid Krono-Varfven borde undersökas, huruvida der funnes tillgång på vrakadt eller för qvist och sprickor kasseradt, rakt ekevirke; och af sådant virke borde dessa hus byggas. På Varfven kunde de då, sedan virket blifvit sågadt till 6 tums tjocklek, af Varfs-timmermän upphuggas och hoptimras, med släta knutar. Sedan huset vore på Varfvet till stommen sammansatt, och hvarje stycke numereradt, finge det till vederbörlig station transporterats. Hela huset, till yttre väggar, underslag, fensterkarmar och bågar samt yttre dörren, borde icke kunna dragas mera än 1000 kubikfot ekevirke. Mellanväggar, tak, golf, bjelkar, takstolar och inre dörrar kunde vara af furuvirke.

§. 24.

En Lots-stuga för 2:ne hushåll borde vara 20 alnar lång, 10 alnar bred och 6 alnar hög: köket och förstugan midt på huset samt ett boningsrum på hvardera ändan.

§. 25.

Skulle vid Krono-Varfven tillgång saknas på sådant ekevirke, som ofvan nämnt är, så kunde man, efter meddelad ritning och uppgjort kostnadsförslag, genom entreprenadauktioner, utlysta vid kust-orterna, eller stränderna af Wenern, der ekevirke finnes, föranstalta om husens upptimring, på sätt nyss föreslaget blifvit, då kubikfoten af ekevirket aldrig borde komma att kosta mera än 36 till 40 skillingar, högst 1 R:dr Riksgälds.

§. 26.

Sådana Ekevirkshus skulle otvifvelaktigt stå i hundradetals år, om de med omsorg vårdades och underhöllos. De borde alltid uppföras på höjder samt så långt ut i yttre skären som möjligt, alltid så placerade att en façad och gaflarna kunde synas ute på sjön. Sedan husen blifvit färdiga borde de hvitmålade, hvilket Lotsvaktmästarne sjelfve kunde göra, sedan Tullkammaren lemnat olja och blyhvitt. Derigenom skulle husen synas längre utåt sjön, samt byggnaderna jemväl för röta konserveras.

§. 27.

Om det vid någon Station skulle blifva alltför svårt och kostsamt, eller ock omöjligt, att förse Lotsvaktmästarne med sådana hus af hvitmåladt Ekevirke, som här ofvan föreslagne blifvit, och nödvändigheten således fordra, att uppbygga samma hus af sten; så bör man märka, att dessa hus, anlaggda på höjder och nära sjön, såväl äro starkt exponerade för hafsluftens som det salta vattnets tärande ångor, hvadan de hastigt upplösas och ofta behöfva repareras. Deras öppna läge för alla blåsväder och sjö-dimmor skulle också bidraga att göra dem fuktiga och osunda, i synnerhet som lotsarne, då de, komne ifrån hafvet, uti dem måste upphänga sina våta kläder till torkning. Dessa omständigheter, sammanlagda med en ofta tillstötande stark kyla och brist på bränsle, skola alltid göra sådana stenhushus svåra att bebo, så mycket mera, som då det fryser starkt utifrån, stenmurarne invändigt gifva en svettig fukt ifrån sig, och då det ute är blidt, kölden slår in igenom murarna. Samma förhållande blir också med gråstensmurade hus.

§. 28.

För att göra slika stenhushusbyggnader så litet ohelsosamma som möjligt, böra de derföre med yttersta soin uppföras. Till deras konstruerande bör först och främst väljas ett godt och jemnt, väl slaget och ovanligen väl brändt Murtegel, ifrån något tegelbruk, som har god

och jemn sand, samt är så långt inuti landet beläget, att ingen den minsta sälta kan ingå i vattnet, som dertill nyttjas. Jemväl bör teglet noga akts för regn under transporten till byggnadsstället, äfven som under den tid det derstädes förvaras samt under sjelfva murningen, hvilken endast på torra och klara dagar bör företagas; så att stenen, så vidt möjligt är, icke får, till dess taket pålägges, insupa någon annan fukt eller väta, än den som kommer af murbruket, hvilken mera stärker än upplöser. Till den ändan bör vidare murbruket sammansättas af 2 delar kalk och 1 del lervatten och sållad sand, samt vara mycket väl ältadt. Då teglet lägges i bruk, observeras, att så litet sådant användes som möjligt, och att teglet, såväl med ändarne, som med de platta sidorna så tätt intill hvarannan packas och gnidas, som någonsin sig göra låter. Alla ändar och sidor af teglet, som vändas utåt, väljas de slätaste, hvarigenom, då stenen med lineal noga rigtas, muren blir fast och utsidorna jemna och lätta att afrappa, samt fogningarna så fina som möjligt. Då huset sålunda är uppmuradt, tillagas en kalkvälling, icke tjockare, än att den med pensel stänkes på muren, hvilken sedermera med ett bräde afslipas, så att alla knölar och ojemnheter försvinna och muren blir glatt och slätt, hvar på densamma med hvit oljefärg målas.

§. 29.

På detta sättet uppförda stenhus äro de

varagtigaste af det slaget; hvilket jag också sjelf vid egna byggnadsföretag tillräckligen utrönt. Illa brändt tegel, svagt murbruk och tjock rappning bilda deremot de allrasämsta och minst varaktiga byggnader. Men man finner också lätt, huru svårt det blir att, efter en entreprenad-auktion, få entreprenören att iakttaga all denna noggrannhet. Likväl blifva alltid timrade ekvirkeshus mera sunda och bastanta, samt mångfaldigt varaktigare än vanliga stugor af furutimmer, hvilka snart ruttna och sätta sig, samt sålunda ofta tariffva reparation. Dock kan det hända, att man härvid, som vid alla andra företag, får fästa mesta afseendet på kostnaden; och då torde det böra försökas att på entreprenad-auktion utbjuda uppförandet af alla tre slagens hus, nemligen: af ekevirke, af sten eller af furu- och grantimmer, då man får tillfälle att välja.

§. 30.

Det skulle icke vara utan sin nytta, om Lotsarnas boningar uppfördes så nära som möjligt intill Båkarna, så att lotsen kunde med sin kikare stiga upp i båken och ifrån dess höjd mera beqvämt och säkert göra sina observationer, än nu, då han nödgas klättra uppför höga, aflägsna berg, för att öfver land, klippor och skär kunna upptäcka ankommande seglare.

§. 31.

Båkfyrarne torde egentligen böra upply-

sas med Gaslysning, ehuru det kunde hända, att anläggande af Gas-apparaten på sina ställen blefve med någon svårighet förknippad. Då tillfälle icke gifves att invid Fyren anbringa denna apparat, kan sådant utan betydlig kostnad afhjelpas genom Gasens ledande uti blyrör. Sådana äro icke dyra, ej heller svåra att förfärdiga. De böjas utaf valsadt bly, löddas nätt och starkt vid fogningarna, och dragas sedermera genom runda hål, gjorda uti eke- eller annat hårdt träd. Då blyets tjocklek är afpassad efter hålets storlek, går det lätt att få dem färdiga, samt att böja och rigta dem öfver vinklar och andra ställen, der de böra falla efter, dels för att få sina rätta hvilopunkter, dels för att icke lätt kunna rubbas, då de gå tätt intill vägg eller mur; hvilket allt jag af egen erfarenhet känner. Närmast intill Retorten böra dock rören vara af koppar eller jern, till dess värmen något aftager. En tryckt, omständlig beskrifning öfver detta lysningssätt borde vara uppsatt och allmänt tillgänglig, samt så enkelt framställd, att den af enfaldigt folk kunde begripas; hvar efter Båkfyringen med Gas troligen skulle efter utlyst entreprenad-auktion, kunna blifva verkställd. Vid sådana auktioner är det troligt, att Bleckslagare i synnerhet blefvo bjudare emedan de hade lättast för att gå i land dermed. Reservoiren kunde de sammansätta af jernplåtar, falsade, naglade och lödda tillsammans. Retorterne med deras närmaste rör måste gjutas af Tackjern, och bör det för

hvarje apparat alltid vara 2:ne Retorter, med hvar sin ugn bredvid hvarandra, så att, om den ena blifver uppbränd eller skadad, den andra genast kan gagnas, till dess man hunnit anskaffa en ny.

§. 32.

Kostnaden för en sådan Gaslysningsanstalt förmodas, efter provisionella kalkyler, för t. ex. Marstrands-fyren kunna stiga till 1,500, högst 2,000 R:dr Banko, hvarigenom troligen en god besparing för Kronan skulle vinnas. Skötaren af en slik Gaslysningsinrättning borde alltid vara en Bleckslagare-mästare eller kunnig Bleckslagare-gesäll, hvilken skulle hålla nogaste tillsyn deröfver, att Fyren aldrig finge slockna. Utom den lön, en sådan uppsyningsman finge åtnjuta, skulle han, i likhet med Kronans manskap, äga rätt att emellanåt utöfva sitt handverk: smärre reparationer på Gaslysnings-apparaten borde han besörja. En gång hvarje vecka, ehuru på obestämd dag eller timma, borde apparaten och hela inrättningen besigtigas af någon dertill förordnad, som noga observerade, att alltsammans blefve väl skött och med all renlighet underhållet.

§. 33.

Lotsningen bör alltid af en och samma Lots verkställas ifrån stad eller hamn ända ut till hafs; emedan ett fartyg alltför mycket hindras

hindras i sin fart genom ombyte af Lotsar. Ofta kan en på 10 minuter fördröjd förbisegling af en udde eller ett skär, vid föränderlig väderlek, vålla veckors, till och med månads uppehåll uti resan.

§. 34.

De Lotsar, som inlotsa skepp och fartyg ifrån öppna sjön in uti hamn, böra ensamme få behålla lotspenningarna.

§. 35.

Likaledes synes den lindring böra kunna äga rum, att fartyg emellan 50 och 75 läster icke behöfva taga om bord mera än en Lotsvaktmästare, då yttre Tullstationen icke är öfver 3 till 5 mil ifrån stad aflägsen; helst om vinden är god, så att stadens Lotsvaktmästare snart kan fås ombord.

§ 36.

Då man således anser det gifvet, att mindre fartyg icke kunna behöfva mer än en Lotsvaktmästare ombord, särdeles om afsegling ifrån yttre stationen sker om morgonen, med god vind; medgifves deremot, att skepp och fartyg öfver 75 läster, behöfva taga 2:ne Lotsvaktmästare, i synnerhet under de årstider, då nätterna äro långa och kyliga. Likväl bör vid deras hemresa, till lättnad för handeln, den åtgärd vidtagas, att då en Lotsvaktmästare inlotsat ett fartyg, och på stället dit han ankom-

mer, finnes något annat fartyg segelfärdigt till utgående, bör han, utan att med någon kostnad belasta den, som han inföljt, genast begifva sig ombord hos den skeppare, som går ut, och således tjenstgöra både på in- och utresan. Om dermed alterneras till dess en tredjedel eller hälften af Lotsvaktmästarne är satt i rörelse, så kan det icke dröja länge förrän en eller flera återkomma till stationen, att derstädes göra tjenst. Då zine, nemligen en Lots och en Lotsvaktmästare åtfölja fartyg, bör det vara Lotsen som står i ansvar, om fartyget stöter eller stadnar på grund.

§. 37.

Ingen Lotsvaktmästare bör med fartyg utgå, som icke är fullkomligen frisk. Skulle han under resan insjukna, och motvind eller annat förhinder inträffar, bör skepparen genast sända till Stad eller yttre Tullstation (hvilketdera som är närmast), efter en frisk Vaktmästare. Skulle, under en Vaktmästares opasslighet och deraf följande överksamhet, någon rubbning förspörjas på förseglingar ombord, eller med gods och last någon förändring synas vara förelupen; då bör besättningen genast höras på ed, hvar man för sig, af inre eller yttre Tullstations-föreståndare, hvarvid protokoll föres, hvilket sedermera lemnas till Tull-Rätten eller Distrikts-Chefen.

§. 38.

Om, under segling, eller i hamn, någon

misshällighet yppas emellan Lotsvaktmästaren samt skepparen eller någon af besättningen, bör sådant vid framkomsten uti en särskildt Dagbok enteknas. Befinnes då tvisten af så ringa värde, att den, genom förmäns bemedling, kan biläggas, åtgöres dervid ingen ting: i annat fall, undersökes förhållandet, för att utröna hvilken som börjat. Honom lägges saken till last, och kommer han igen flera resor, näpses och straffas han efter lag.

§. 39.

Så vidt möjligt är, böra de mera till åren komne Lotsvaktmästarne göra tjänst i städerna, samt, efter omständigheterna, dit förflyttas; äfvensom flyttning och ombyte af Lotsvaktmästare må äga rum, i händelse på ett ställe yppas trägnare göromål än på ett annat. Vid infallande krig får man låta äldre personer och yngre söner göra tjänst för dem, som tilläfventyrs på Flottan bortkommenderas.

